

Kommentar: Denna artikel har genomgått redaktionell granskning (ej peer-review). Citera artikeln så här: Angelhoff, C. (2026). Kommentar till artikeln: "En umbrella review som summerar bedömningsinstrument för barn inom området sömn". *Sömn och Hälsa*, 15, s. 50–52. <http://doi.org/10.59526/soh.15.60597>

Kommentar till artikeln: "En umbrella review som summerar bedömningsinstrument för barn inom området sömn"

Charlotte Angelhoff, Specialistsjuksköterska och docent inom omvårdnad, Linköpings universitet

Sömnens betydelse för barns hälsa och utveckling är väl etablerad, men hur vi bedömer sömnproblem hos barn är fortfarande en utmaning. Artikeln "En umbrella review som summerar bedömningsinstrument för barn inom området sömn" (Lönn et al., 2025) ger en efterlängtd översikt över tillgängliga bedömningsinstrument och utgör ett viktigt steg mot mer strukturerad och evidensbaserad bedömning. Dock väcker den en reflektion kring metodval, särskilt den begränsning som följer av att endast tidigare systematiska översikter inkluderats.

Artikeln utgör ett betydelsefullt och välkommet bidrag till det begränsade forskningsfältet kring bedömningsinstrument för barns och ungdomars sömnvanor, beteenden och rutiner. Sömn är en central komponent i barns hälsa och utveckling, men forskning om strukturerade och validerade metoder för bedömning är sparsam inom denna målgrupp. Det är därför av stor vikt att tillgängliga skattningsverktyg granskas och sammanställs systematiskt, särskilt i ljuset av att det finns få instrument som är både vetenskapligt förankrade och kulturellt samt språkligt anpassade till svenska förhållanden.

Författarna har på ett förtjänstfullt sätt genomfört en umbrella review, vilket ger en bred och överskådlig bild av det aktuella kunskapsläget.

Tidskriften *Sömn och Hälsa*. ISSN: 2003-234X; e-ISSN: 2003-2501

Copyright: © 2026 Angelhoff, C.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited and the license is stated.

<https://doi.org/10.59526/soh.15.60597>

Genom att sammanställa tidigare systematiska översikter bidrar artikeln till att synliggöra vilka instrument som finns tillgängliga, vilka aspekter av sömn de mäter, och i vilka kontexter de kan användas. Detta är särskilt värdefullt för kliniker, forskare och beslutsfattare som söker evidensbaserade verktyg för att identifiera och följa upp sömnproblem hos barn och unga. Artikeln fyller därmed en viktig funktion i att stödja både praktik och fortsatt forskning inom området.

Samtidigt vill jag uppmärksamma en metodologisk begränsning med umbrella reviews. Då metoden bygger på redan publicerade systematiska översikter, exkluderas originalstudier. Detta innebär att nyare eller mindre spridda instrument, som ännu inte hunnit inkluderas i systematiska översikter, riskerar att förbises. I arbetet med att identifiera och tillgängliggöra skattningsverktyg för barns sömn är det därför angeläget att även de instrument som inte kommit med i tidigare reviews uppmärksammas, särskilt när de är kulturellt och språkligt anpassade till svenska förhållanden.

Ett exempel på ett sådant instrument är Pediatric Insomnia Severity Index (PISI), ett kortfattat och kliniskt användbart verktyg för att bedöma insomni hos barn i åldern 3–10 år. PISI har översatts och validerats för svenska förhållanden och har visat goda psykometriska egenskaper avseende både reliabilitet och validitet (Angelhoff et al., 2020). Instrumentet är särskilt användbart i kliniska sammanhang där en strukturerad och effektiv bedömning av sömnproblem hos yngre barn efterfrågas.

PISI är ett proxyinstrument, det fylls i av föräldrar och speglar därmed deras uppfattning om barnets sömn snarare än barnets egen upplevelse. Å andra sidan har proxyinstrument viktiga fördelar, särskilt för yngre barn som ännu inte har den kognitiva eller språkliga förmågan att självskatta sina sömnvanor på ett tillförlitligt sätt. Föräldrar har ofta god insyn i det yngre barnets sömnmönster, särskilt vid insomningssvårigheter, nattliga uppvaknanden och beteenden kring läggdags. Proxydata kan därmed ge en värdefull och praktiskt användbar bild av barnets sömnproblem, särskilt i kliniska miljöer där tid och resurser är begränsade.

Tidskriften Sömn och Hälsa. ISSN: 2003-234X; e-ISSN: 2003-2501

Copyright: © 2026 Angelhoff, C.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited and the license is stated.

<https://doi.org/10.59526/soh.15.60597>

Mot bakgrund av detta vill jag lyfta fram Pediatric Insomnia Severity Index (PISI) som ett relevant komplement till de instrument som presenteras i artikeln. Dess tillgänglighet i svensk version och dess dokumenterade tillförlitlighet gör det till ett värdefullt tillskott i arbetet med att förbättra bedömningen av barns sömn. Samtidigt vill jag tacka författarna för en grundlig genomgång av de skattningsinstrument som presenteras i artikeln. Er studie utgör ett betydande bidrag till att minska kunskapsgapet inom området och kommer att vara till stor nytta både för framtida forskningsprojekt och i det kliniska arbetet.

Kontakt: Charlotte Angelhoff: charlotte.angelhoff@liu.se

ORCID

Charlotte Angelhoff: <https://orcid.org/0000-0002-0174-8630>

Referenser

- Angelhoff, C., Johansson, P., Svensson, E., & Sundell, A. L. L. (2020). Swedish translation and validation of the Pediatric Insomnia Severity Index. *BMC Pediatr*, 20(1), 253. <https://doi.org/10.1186/s12887-020-02150-5>
- Lönn, M., Odéus, E., & Hedin, G. (2025). Bedömningsinstrument för barn inom området sömn : Vilka instrument kan användas för bedömning av beteenden, vanor och rutiner? *Sömn och Hälsa*(14), 29–51. <https://doi.org/10.59526/soh.14.51388>

Datum för inskick: 2025-10-14

Datum för accepterande: 2026-01-14

Datum för publicering: 2026-03-12

Tidskriften Sömn och Hälsa. ISSN: 2003-234X; e-ISSN: 2003-2501

Copyright: © 2026 Angelhoff, C.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited and the license is stated.

<https://doi.org/10.59526/soh.15.60597>